

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

УДК 141.7 (043.2)

Безтільна О.В.

*Національний авіаційний університет, Київ***ПРОБЛЕМА СВОБОДИ: ДОСВІД АТЕЇСТИЧНОГО ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ ТА «НОВИХ ЛІВИХ»**

В сучасній культурі цінність свободи та вільної індивідуальності звеличена до культу. В своєму абсолютизованому значенні категорія свободи виключає співвіднесеність із необхідністю, тобто виключає детермінацію об'єктивними законами природи та суспільства. Сучасна некласична філософія оперує саме таким, об'єктивно *індетермінованим*, а, отже, *суб'єктивованим* визначенням свободи. Для неї свобода – це самовизначення духу, свобода волі, здатність індивіда діяти у згоді з самим собою і не визначатися зовнішніми обставинами. Варіант вкрай індивідуалістичного вираження свободи у ХХ ст. знайшов своє відображення в атеїстичному (лівому) напрямку філософії екзистенціалізму і, безпосередньо, в філософії Ж.-П. Сартра. Французький філософ розумів свободу як негативність по відношенню до буття, яке трактувалося як емпірично суще. Згідно Ж.-П. Сартра, людина вільна в тому сенсі, що вона сама «проектує», створює, вибирає себе, не визначаючись нічим, окрім власної суб'єктивності. Позбавлена будь-якої онтологічної «основи», людина виявляється самотньою, закинутою у цей світ, і тому «приреченою» на свободу. Вона може відмовитися від своєї свободи, стати «як всі», але тільки ціною відмови від себе як особистості.

Розуміння того, що людина вільна може поводитись як вважає за потрібне, коли її свобода не має меж, окрім власної самовизначеності, таїть в собі небезпечні перспективи. Необмежена «принципом реальності» та позитивним морально-ціннісним навантаженням, свобода може перетворитися в чисту негативність і постане у формі довільної сваволі та суцільного хаосу. В суспільній історії ХХ ст. в Західній Європі крайній суб'єктивізм у розумінні свободи знайшов своє практичне втілення в світоглядних установах і поведінці «нових лівих». «Нові ліві» – це назва для ліворадикальних ідейних течій та політичних рухів кінця 50-70-х рр. минулого століття. «Нові ліві» виступали з визвольно-гуманістичною критикою «буржуазної цивілізації», протестуючи проти бездуховності й відчуження сучасної культури, знеособленості та уніфікації людини в ній. Проте ця критика в середовищі їх найбільш радикальних послідовників часто вироджувалася в «тотальне заперечення» історичної спадщини, досвіду демократичної боротьби, ідеології й будь-яких форм організації, а, отже, приймала антикультурний, нігілістичний характер. Західні одіозні інтелектуали, в тому числі Ж.-П. Сартр, який був одним з ідейних провідників бунтівної молоді, згодом жажнулися результатів такої нігілістичної свободи-бунту й відхрестилися від нього. Проте, не можна заперечувати факт непрямої відповідальності лівих інтелектуалів-теоретиків за цей умонастрій. Тож негативна суб'єктивістська свобода не є добрим помічником у справах утвердження гуманістичних цілей та прагнень людини.

Науковий керівник – Шоріна Т. Г., канд. філос. наук